

Олена Кузнецова
Національний університет “Львівська політехніка”
Olena.D.Kuznetsova@lpnu.ua
ORCID ID: 0000-0002-9596-1386

ЕКОЛОГІЧНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ У ТРЕВЕЛ-ШОУ “ОРЕЛ І РЕШКА. ЧУДО СВІТУ” ПЕРШОГО ПІВРІЧЧЯ 2021 РОКУ

© Кузнецова О., 2022

В умовах світової екологічної кризи в проблемному полі екологічної журналістики вперше досліджено екологічне попередження телеглядачів для підвищення рівня їх екологічної поінформованості, орієнтування в екологічних проблемах зарубіжних країн, осмислення екологічної безпеки подорожуючих, удосконалення якості екологічної інформації сучасних телепередач, сприяння екологічній просвіті, підвищенню екологічної культури телеглядачів, виявленню резервів висвітлення екологічних проблем досліджено випуски першого півріччя 2021 р. телепередачі “Орел і Решка. Чудо світу”.

Започатковано дослідження екологічного попередження у тревел-шоу “Орел і Решка. Чудо світу”, описано та осмислено показані в телепередачах види екологічних проблем у країнах зарубіжних подорожей ведучих телевипусків, зроблено їх кількісний, порівняльний аналіз за перше півріччя 2021 р., диференційовано виявлені у випусках екологічні проблеми за рівнем їхнього поширення на державні, міждержавні та глобальні, встановлено кількість кожного виду, показану в телепередачах “Орел і Решка. Чудо світу” за перше півріччя 2021 р. На основі дослідження створено таблицю, що відображає у країнах подорожей ведучих телепередачі, рівні поширення екологічних проблем.

Запропоновано показувати у телевипусках “Орла і Решки. Чудо світу” впровадження закордоном екологічних сертифікаційних систем та програм у сфері туристичної діяльності, досліджувати як вони позитивно/негативно впливають на формування іміджу туристських регіонів, підвищують їхню популярність на міжнародному ринку.

Ключові слова: екологічне попередження, екологічні проблеми, екожурналістика, екопросвітництво, екологічна культура, українське тревел-шоу “Орел і Решка. Чудо світу”.

Актуальність. У сучасних зарубіжних країнах існує багато екологічних проблем у туристичних зонах, про які майбутні мандрівники мають заздалегідь бути поінформовані мас-медіа. Функції завчасного попередження про загрози здоров’ю, екологічній безпеці в закордонній туристичній поїздки виконує українська популярна телепередача “Орел і Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р., що зумовлює злободенність і значення нашого дослідження. Перехід багатьох популярних телепередач в YOUTUBE не тільки збільшує перегляди телевипусків, розширює аудиторію, екологічно попереджену перед реальною подорожжю.

Мета дослідження – підвищення рівня екологічної поінформованості, компетентності, орієнтування в екології туристичних зон зарубіжних країн, безпеки подорожуючих, удосконалення якості екологічної інформації сучасних телепередач, сприяння екологічній просвіті, підвищенню екологічної культури, виявленню резервів висвітлення екологічних проблем у досліджуваній телепередачі “Орел і Решка. Чудо світу”.

Стан дослідження. Дослідник С. Дімітроу (2017) зосередив свою увагу на теорії та практиці екологічного туризму й запропонував запровадити екологічну сертифікацію систем та програм у туристичній діяльності [1]. Вчений С. Нездоймінов (2014) звертає увагу на необхідність підвищення рівня екологічної безпеки туристичних подорожей [3]. І. Печеранський, В. Катренко (2019) здійснили характеристику жанрів тревел-журналістики [5]. І. Показаньєва (2013) досліджувала проблемне поле тревел-журналістики як явища сучасного медіапростору [7]. І. П’яньзіна, Н. Цепенюк (2018) вивчали особливості створення картини світу в передачі “Орел і Решка” [8]. Дослідниця Т. Руда (2016) розкриває функціональні аспекти екологічної журналістики у глобальному та національному вимірах [9]. Дослідник М. Рудник (2018) виявив рукотворні екологічні проблеми в Ізраїлі [10].

Як бачимо з аналізу стану досліджень вищеназваних праць, предмет нашого дослідження: попередження про екологію зарубіжних туристичних зон та об’єкт – телевіпуски “Орел і Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р., що їх висвітлюють, в цьому аспекті ще не вивчені.

Завдання дослідження: 1) виявити випуски передачі “Орел і Решка. Чудо світу”, за перше півріччя 2021 р., що містять екологічне попередження про екологічні лиха зарубіжних країн, проаналізувати їх; 2) описати й осмислити показані в телепередачах “Орел і Решка. Чудо світу” види екологічних проблем, зробити їх кількісний, порівняльний аналіз за перше півріччя 2021 р.

3) диференціювати виявлені у випусках екологічні проблеми за рівнем їхнього поширення, встановити кількість видів за перше півріччя 2021 р.;

4) встановити об’єкти забруднення природи, називаючи конкретні випуски телепередачі із виявленими екологічними проблемами;

5) створити таблицю, що відображає рівні поширення екологічних проблем розвинених країн, досліджуваних телевіпусків.

6) для поліпшення екологічної компетентності телеглядачів запропонувати нову тему дослідження екологічного попередження в телепередачах.

Предмет дослідження: попередження про екологічні проблеми, катастрофи у країнах зарубіжного туризму у телепередачах “Орел та Решка. Чудо світу” першої половини 2021 року.

Об’єкт дослідження: телепередачі “Орел та Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р.

Методологія та методика дослідження. Аналіз випусків телепередачі “Орел та Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р. допоможе виявити показані екологічні проблеми в зарубіжних країнах, осмислити і за допомогою контент-аналізу виявити особливості їх відображення в телепередачах “Орел і Решка. Чудо світу”; а за допомогою кількісного аналізу розкрити частоту висвітлення екологічних проблем у першому півріччі 2021 р.

Диференціювання телепередач за ознакою територіального поширення екологічної проблеми дозволить осмислити їх. Якісний аналіз контенту допоможе назвати особливості відображення екологічних проблем телепередач “Орел і Решка. Чудо світу”. Табличний метод відображення результатів дослідження телевіпусків створить можливість компактно й наочно відтворити країни як географічні об’єкти тревел-шоу, відобразити рівень розповсюдження їх екологічних проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для попередження майбутніх туристів зарубіжних країн особливо важлива правдива аудіовізуальна інформація, здобута власним туристським

досвідом журналістів про екологічні катастрофи, екологічні проблеми у телевіпусках популярної української передачі “Орел і Решка”, щоб якомога більше глядачів дізналися про них, а отже, були екологічні обізнані та зорієнтовані.

У першому випуску “Озеро Вікторія. Уганда” (16.01.2021 р.) екологічні проблеми показані на вулицях Кампали, столиці Уганди: забруднення повітря червоним пилом, стічні канали, засміченість сміттям і пластиком. На ринку міста Кампала ведуча В. Хвостова висловлює своє обурення від неприємних запахів бруду під ногами, гір сміття, вищих людського зросту.

Телеглядачів вражають кадри неекологічних умов життя людей у металевих халупах на острові Кімі, серед бруду, сміття, відкритих стоків та дітей, які граються поряд. Закадровий голос повідомляє, що тут кожний третій хворий ВІЧ, багато хто помирає до 40 років.

Ведуча телевіпуску В. Хвостова на березі величезного, як море, озера Вікторія, що охоплює частини країн Уганди, Танзанії, Кенії, не радить у ньому купатися, тому що у його воді багато небезпечних паразитів, що викликають тяжкі захворювання. Окрім того, озеро кишить крокодилами, жертвами яких щороку стають майже 20 людей.

У телепередачі “Озеро Вікторія” показано біля витоків Нілу найнебезпечніші пороги Африки, де влаштували рафтинг у надувному човні ведучий А. Зайцев з інструктором, намагаючись подолати пороги п’ятої складності, але човен накрила вода. Ведучого вдалося врятувати.

Екологічною проблемою озера Вікторія в Уганді є нестабільність рівня води. Вода прибуває під час злив і зменшується через нераціональне землекористування. Підвищення рівня озера Вікторія впливає на гідроелектростанції. Велика вода викликає появу плавучих островів зі стоячими деревами, змиває пласти ґрунту з рослинами, що потрапляють до турбін та призводять відключення електроенергії [6].

Телепередача “Племена Ефіопії” (23.01.2021 р.) повертає телеглядачів у часи кам’яної доби, показуючи представників африканських племен мурсі, хамер, дорзе, бана та каро, які багато в чому зберегли свій багатотисячолітній спосіб життя.

У телевіпуску названо причини та наслідки глобальних екологічних проблем Ефіопії: вирубування дерев, що зменшує площі лісів; вибивання пасовищ худобою сприяє ерозії ґрунтів; посуха викликає розширення пустелі на дедалі більшій території країни.

Для застереження В. Хвостова показала, наскільки небезпечно плавати в залізному човні по одному з найбільших озер Ефіопії Чамо. Як попередження звучать її слова, що гіпопотами перевертають човни, перекушують сміливців навпіл, а крокодили вбивають людей.

В інших кадрах цього випуску вражають: хворі діти, які лежать на землі, по них повзають десятки мух. На камеру діти племені мурсі п’ють коров’ячу кров; чоловіки племені хамер до крові прутами б’ють жінок, які пишаться великими, потворними рубцями від побоїв; нижню губу дівчатам розрізають і вставляють у неї блюдце.

Назву випуску “Велика африканська п’ятірка. Кенія” (07.02.2021 р.) дало винищення бракон’єрами п’яти видів великих звірів Африки. На тлі заповідника Самбуру йде закадрова розповідь про те, що європейці в Кенії винищили багато видів слонів, носорогів, буйволів, левів, леопардів, хоча на них полювання заборонено законом під страхом смертної кари. Багаті мисливці і сьогодні у заповіднику продовжують убивати його великих звірів.

Випуск “Дорога вулканів. Еквадор” (27.02.2021 р.) розповідає про незвичайну вибухо-небезпечну, дорогу вулканів, що розтяглася на 60 км. Ліворуч і праворуч уздовж дороги вишикувалися дев’ять найвищих вулканів Еквадору, що стоять на Тихоокеанському вулканічному вогняному кільці. Показано виверження вулкана, коли земля тремтить, у повітря летять величезні стовпи попелу. Закадровий голос повідомляє, що вулкани, які діють, в Еквадорі паралізують перельоти авіатранспорту, засипають міста, поля гаром.

У випуску показано також екологічний позитив: природоохоронну діяльність, зокрема як ведучий А. Зайцев відвідує реабілітаційний центр для звірів “Меразонію” та жертвує для опіки руді мавпочки 300 доларів.

Ведуча В. Хвостова із групою дорослих та дітей підкорила вулкан Еквадору Котопахи, найвищий активний вулкан світу, що своїм попелом знищує сотні кілометрів родючої землі.

Щоб застерегти, вберегти туристів, уздовж асфальтованої дороги до вулкана Котопахи стоять рупори, що попереджають про активність вулкана, який відвідує приблизно 200 тисяч туристів щороку.

Ведуча В. Хвостова розповідає про свої відчуття під час підйому на вулкан: сильний холод, гірську хворобу, запаморочення, труднощі з диханням, біль у голові, підвищення кровеносного тиску, непритомність, найважчі останні 200 метрів та ейфорію.

У першому півріччі 2021 р. у випуску “Біла пустеля. Бразилія” (06.03.2021 р.) показана неподалік екватора по сусідству з Атлантичним океаном незвичайна пустеля. Ведучий А. Зайцев розглядає Білу пустелю під час польоту гелікоптером без дверей, і хоча пристебнутий ременем безпеки, каже, що від цього стає не по собі.

Біла пустеля в тропічній зоні – схожа на міраж. Незвичайною її робить сім місяців нескінченного дощу та білий кварцовий пісок, що пропускає сонячні промені та не нагрівається, а ще відсутність поширення звуку. Тут можна кричати, кликати про допомогу, але ніхто не почує. Тому туристи завжди мають мати місцевого провідника.

У Білій пустелі, незважаючи на дощі, немає жодної рослинності. У сезон дощів опади утворюють сотні лагун, маленьких озер із чистою прісною водою, де безліч риб, крабів, інших водних жителів.

Вода у цій пустелі не вбирається, оскільки під піском лежить шар глини, який її затримує. Після сезону дощів лагуни та вся живність у них зникають, незважаючи на те, що глибина деяких досягає трьох метрів. Висота дюн Білої пустелі часом сягає 40 метрів. Її територія під екологічною охороною національного парку.

У Конвенції ООН з боротьби з опустелюванням “деградація земель у посушливих районах визначається як зниження чи втрата біологічної чи економічної продуктивності посушливих земель. Деградації піддається третина Землі, що, відповідно, впливає життя понад 1 млрд. людей [4].

У цьому випуску в бразильському місті Атінс показано екологічні нововведення: на даху будинків сонячні батареї, а в селах вітряні електростанції. Коментатор пояснює, що мешканцям місцевості, де їх встановили, платять по 2–3 тисячі доларів за використання їхніх земель під вітряки електростанції.

У випуску “Пантанал. Бразилія” (13.03.2021 р.), присвяченому найбільшому болоту на нашій планеті, що знаходиться під охороною ЮНЕСКО, показані дикі жителі: ягуар, тарантул, кайма і красиві папуги ара. Телеглядачів вражає Безодня Аньюмас – печера глибиною 72 м (це висота 20-поверхового будинку). Єдиний вхід у цю печеру – спуск мотузкою, який успішно подолала ведуча В. Хвостова.

Закадровий голос у випуску повідомляє, що під час сезону дощів на Пантаналі вода піднімається на 5 м. Це попередження про небезпеку відвідування Пантаналу під час дощів. Але найстрашніша екологічна проблема Пантаналу – пожежі. “Цього року було зареєстровано близько 15 000 пожеж у Пантаналі – великій заболоченій території в центральній та західній Бразилії. Це більше, ніж утричі більше за аналогічний період минулого року” [11].

У випуску “Земля індіанців. Мексика” (20.03.2021 р.) показані величні культові піраміди, інші будівлі, храми в Національному парку Паленке, побудовані 1500 років тому, що свідчать про досягнення цивілізації майя. Ведучий А. Зайцев вважає, що Паленке – справжній мегаполіс і пропонує порівняти його будови із сучасними однотипними містечками індіанців, спроектованими іспанськими завойовниками, більше схожими на села. Ведуча В. Хвостова показує на прикладі міста Сан-Крістобаль-де-лас-Касас стандартність міст Мексики, що побудовані колонізаторами.

І в наші дні продовжується наступ на землі майя, індіанців. Як повідомляє Тарасенко А., знову їхніх представників “збираються виселяти з місць проживання заради будівництва найбільшого проекту “Поїзда майя” президента Мексики Андреса Мануеля Лопеса Обрадора.

Йдеться про нову залізницю завдовжки 1,5 тисячі км, що пройде через п'ять штатів. Залізниця проляже через джунглі та стародавні міста майя, з'єднає міста Паленке і Канкун” [12].

Вражають показані у випуску умови проживання індіанців у скелі, які, як їхні предки, в наш час ховаються від завойовників і хочуть жити без проблем забруднення повітря, води, ґрунту. Індіанці, майя й надалі культивують дбайливе ставлення до природи, здоров'я людей, лікуються травами, іншими природними засобами.

У передачі “Пустеля Чіуауа. Мексика” (03.04.2021 р.) показано на кордоні зі США екологічну проблему колись повноводної річки Ріо-Гранде. Раніше нею ходили судна, часто тонули мексиканці, що перепливали кордон, прагнучи потрапити до США. Ведучий А. Зайцев розповідає про екологічну проблему річки Ріо-Гранде, яку, щоб не змінювала русло, закували в бетон, після чого вона обміліла та нагадує калюжу. На мексиканській стороні показано місто Анапра з маленькими будиночками без асфальту, каналізації та горами сміття.

Випуск “Квітковий шлях. Сальвадор” (17.04.2021 р.) присвячений Панамериканському шосе Сан-Сальвадор – столиці республіки на узбережжі моря. Красива, потопаюча в зелені, 30-кілометрова дорога без квітів. На її узбіччях – звалища побутового сміття.

Коли показують нічим не визначні вулиці столиці Сальвадора, коментатор повідомляє, що за останні 200 років місто відбудовували після землетрусів п'ять разів. Одночасно попереджає, що у цьому місті – не просто високий рівень злочинності, тут найбільша кількість убивств у світі, але діє негласне правило: туристів не чіпають.

Екологічні проблеми: тайфуни, сильні зливи, що викликають затоплення сільськогосподарських земель, житла людей, показані у випуску “Чудеса Гондурасу” (01.05.2021 р.).

Через півроку знімальна група “Орла та Решки” приїхала до міста Сан-Педро-Сула, де вирував ураган “Ета” та випало майже 40 см опадів. Ведучий А. Зайцев розповідає, що стихія змивала ґрунт, виривала з корінням дерева, зносила цілі квартали житла, забрала життя 74 людей та прирекла десятки тисяч людей на жалюгідне існування. А також показує рівень води, що був вище людського зросту, майже доходив до стелі житла. Телеглядачі бачать екологічні наслідки урагану: у місті ще не все очистили, на вулицях купи бруду, змішані із предметами домашнього побуту, відходами. На вулицях забиті та не працюють стічні канали, не вистачає питної води.

У передачі “Острова Зеленого мису. Кабо-Верде” (15.05.2021 р.) йдеться про вулканічні острови, де зелені дуже мало, але пляжі з чистим, золотим піском, принесеним вітром із пустелі Сахара. Ведучий А. Зайцев розповідає, що тут століттями велося полювання на тваринний світ і зараз екологи намагаються відновити його. Неофіційний символ острова – рідкісний птах фаетон. Тривалий час цих птахів убивали і продавали через довге хвостове пір'я.

Група екоактивістів робить все, щоб зберегти цей зникаючий вид. Фаетони живуть на схилах гір Зеленого мису. У випуску показують як фаетонів чіпають, а потім за допомогою джипієс дізнаватимуться про їх переміщення та наскільки вони здорові.

У випуску “Золото Лас-Медулас. Іспанія” (19.06.2021 р.) чудом світу є гори Лас-Медулас у національному парку. Туристів захоплюють вершини гір вогненно-рудого кольору, їх химерні, унікальні форми, яких вони набули понад дві тисячі років через неекологічний, відкритий гідравлічний видобуток породи, що містила золото. Так у давнину зруйнували гори, знищили довкілля, що не відроджується до наших днів.

До пам'яток Лас-Медулас також належить оглядовий майданчик Орельян (943 м), із якого відкривається чудова панорама. У цьому телевипуску можна побачити у Національному парку Лас-Медулас, що входить до списку Світової спадщини ЮНЕСКО, двохтисячолітні дерева, диких тварин та унікальних птахів.

Наочно у табл. 1 відображено рівні екологічних проблем: державні, міждержавні та внутрішньо-державні, показані в телепередачах “Орел і Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р.

Рівні екопроблем у тревел-шоу “Орел і Решка” першого півріччя 2021 р.

№ з/п	Назва випуску телепередачі	Країна	Дата виходу телепередачі	Піднята екологічна проблема	Рівні екопроблеми: глобальна – Г; міждержавна – М; державна – Д
1	Озеро Вікторія	Уганда	16.01.2021	Ґрунту	Д, М
2	Племена Ефіопії	Ефіопія	23.01.2021	Зміна клімату, посухи	Г, Д
3	Велика африканська п'ятірка	Кенія	06.02.2021	Браконьєрство	Д
4	Дорога вулканів	Еквадор	27.02.2021	Забруднення повітря, засипання попелом плідного ґрунту	Д, Г
5	Біла пустеля	Бразилія	06.03.2021	Затяжний сезон дощів, сильні вітри, опустелювання	Д, Г
6	Пантанал	Бразилія	13.03.2021	Зливи, пожежі, знищення фауни, флори	Д, М: Бразилія, Парагвай, Болівія
7	Земля індіанців	Мексика	20.03.2021	Вирубування джунглів, опустелювання, забруднення повітря	Г, Д
8	Пустеля Чіуауа	Мексика	03.04.2021	Опустелювання	Д, М: Мексика, США
9	Квітковий шлях	Сальвадор	17.04.2021	Засмічення побутовим сміттям вздовж трас	Д
10	Чудеса Гондураса	Гондурас	01.05.2021	Обезліснення, деградація земель, землетрус, урагани, повені	Д, Г
11	Острови Зеленого мису	Кабо-Верде	15.05.2021	Вирубування лісів, ерозія ґрунту	Д, Г
12	Золото Лас-Медулас	Іспанія	19.06.2021	Стародавнє руйнування гір золотодобувачами	Д

Телепередача “Орел і Решка. Чудо світу” із 03.01.2021 р. до 26.06.2021 р. висвітлювала екологічні проблеми у 12 випусках.

У першій половині 2021 р. глобальні екологічні проблеми показані в шести телепередачах: “Племена Ефіопії” (23.01.2021 р.), “Дорога вулканів” (27.02.2021 р.), “Біла пустеля” (06.03.2021 р.), “Земля індіанців” (20.03.2021 р.), “Чуда Гондурасу” (01.05.2021 р.), “Острови Зеленого мису” (15.05.2021 р.).

Внутрішньодержавні екологічні проблеми показані у 12 країнах із 12 передач “Орел і Решка. Чудо світу” першого півріччя 2021 р.: “Озеро Вікторії” (16.01.2021 р.): забруднення повітря, ґрунту в містах Уганди; “Племена Ефіопії” (23.01.2021 р.): зміна клімату, посухи; у Кенії “Велика африканська п'ятірка” (06.02.2021 р.): браконьєрство; “Дорога вулканів” (27.02.2021 р.) у Еквадорі: забруднення повітря, засипання вулканічним попелом родючого ґрунту; “Біла пустеля” (06.03.2021 р.) у Бразилії: затяжний сезон дощів, сильні вітри;

“Пантанал” (13.03.2021 р.) у Бразилії: зливи, пожежі, знищення фауни, флори у національному парку, “Земля індіанців. Мексика” (20.03.2021 р.): вирубування джунглів, опустелювання;

“Пустеля Чиуауа” (03.04.2021 р.); “Квітковий шлях” (17.04.2021 р.) у Сальвадорі: засмічення побутовими відходами вздовж траси; “Чудеса Гондурасу” (01.05.2021 р.): обезлісення, деградація земель, землетруси, урагани, повені; “Острови Зеленого мису. Кабо-Верде” (15.05.2021 р.) відображає результати вирубки лісу, ерозію ґрунту; “Золото Лас-Медулас. Іспанія” (19.06.2021 р.): наслідки руйнівної гідравлічної технології римських золотодобувачів, екологічна катастрофа гір у I–III ст. нашої ери, які не відродилися за сотні років.

Міждержавні екологічні проблеми відображено у 2 випусках: “Пантанал. Бразилія” (13.03.2021 р.), що існують також у сусідніх Парагваї та Болівії; а також опустелення в телепередачі “Пустеля Чиуауа. Мексика” (03.04.2021 р.).

Висновки. В умовах сучасних кліматичних викликів висвітлення екологічних проблем у тревел-шоу “Орел і Решка. Чудо світу” показують зміни стану довкілля й попереджають майбутніх туристів про можливі загрози; формують екологічну грамотність, виховують екологічну культуру телеглядачів, сприяють екологічній безпеці мандрівників за кордоном.

Кількісний аналіз екологічних проблем у політематичних випусках “Орла і Решки. Чудо світу” першої половини 2021 р. показав екологічні проблеми у 12 випусках із 12, що становлять 100 %.

Вивчивши контент тревел-шоу “Орел і Решка. Чудо світу”, виявлено глобальні екологічні проблеми: 1) зміну клімату через підвищення температури: танення льодовиків, підвищення рівня води океанів, багаторазове збільшення опадів; 2) деградація навколишнього середовища через спалювання пального, що видобувається; 3) нестача, забруднення питної води; 4) забруднення світового океану промисловими зливами, стічними водами, пластиком посудом; 5) забруднення ґрунту побутовими, виробничими відходами; 6) забруднення повітря газами транспорту; 7) інтенсивна вирубка лісів; 8) скорочення флори, фауни через пожежі та інші стихії.

Дослідження екологічних проблем, показаних у тревел-шоу “Орел і Решка. Чудо світу”, виявило у всіх зарубіжних країнах наявність державних екологічних проблем майже у всіх країнах, окрім індустріально розвинених. Вперше виділяємо міждержавні екологічні проблеми, які найважчі, оскільки зачіпають інтереси кількох країн. Такі проблеми виявлено у трьох випусках передачі “Орел і Решка. Чудо світу” за досліджуваній період: “Озеро Вікторія” (Танзанія, Кенія, Уганда), “Пантанал” (Бразилія, Парагвай, Болівія), “Пустеля Чиуауа” (Мексика, США).

Досліджені випуски телепередачі “Орел та Решка. Чудо світу”, виконують функцію інформального екологічного просвітництва, сприяють розвитку екологічної культури, популяризації екотуризму.

Особливість тревел-шоу “Орел та Решка. Чудо світу” – у популяризуванні всесвітніх природних об’єктів, що належать до Списку природної спадщини ЮНЕСКО.

Окремі телевіпуски містять аудіовізуальну інформацію про реабілітаційні, дослідницькі центри як підструктури національних парків, де співробітники та волонтери лікують, годують, доглядають поранених представників вимираючих видів звірів, птахів завдяки пожертвуванням місцевих відвідувачів, туристів.

Всебічне висвітлення екологічних проблем у зарубіжних країнах у телепередачі “Орла і Решки. Чудо світу” першого півріччя 2021 року робить її лідером екологічної журналістики не тільки в Україні.

ПРОПОЗИЦІЇ: Показувати у телевіпусках “Орла і Решки. Чудо світу” нове впровадження закордоном екологічних сертифікаційних систем та програм у сфері туристичної діяльності [13], досліджувати як вони позитивно/негативно впливають на формування іміджу туристичних регіонів, підвищують їхню популярність на міжнародному ринку.

Література

1. Dimitriou C. K. (2017). From theory to practice of ecotourism: Major obstacles that stand in the way and best practices that lead to success // *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*. 8(1). S. 26–37.
2. Дьяконов А. (2019). Знаменитый водопад Виктория практически высох // *Perito*. – 06.12.19. URL: <https://perito-burrito.com/posts/victoria-crisis>

3. Нездойминов С. Г. (2014). Экологизация туризма как фактор устойчивого развития туристских регионов // Региональные исследования. 2014. №1 (43). С. 133–139. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1571/1>
4. ООН. Это ваш мир. Факты о пустынях и опустынивании. URL: <https://www.un.org/ru/development/sustainable/desertification/>
5. Печеранський І., Катренко В. (2019). Характеристика жанрів тревел-журналістики // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Сер.: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво. 2019. Т. 2. № 1. С. 33–41.
6. Подъем воды в африканском озере Виктория стал катастрофическим (2020). URL: <https://www.gismeteo.ua/news/klimat/33788-podem-vody-v-afrikanskom-ozere-viktoriya-stal-katastroficheskim/>
7. Показаньева И. В. (2013). Проблемное поле тревел-журналистики как явления современного медиaprостранства // Медиаскоп. 2013. № 3. URL: <http://mediascope.ru/node/1385>.
8. Пьянзина И. В., Цепенюк Н. В. (2018). Особенности создания картины мира в передаче “Орел и Решка”. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-sozdaniya-kartiny-mira-v-peredache-orel-i-reshka>
9. Руда Т. О. (2016). Екологічна журналістика: функціональні аспекти // Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2016. Вип. 6. С. 29–33.
10. Рудник М. И. (2018). Рукотворные экологические проблемы в Израиле. URL: <https://z.berkovich-zametki.com/2018-znomer10-rudnik/>
11. Стихийные пожары на болотах Бразилии – NRK Urix – зарубежные новости и документальные фильмы. (2021). URL: <https://www.nachedeu.com>
12. Тарасенко П. (2021). Майя не приняла извинений. Представители древнего народа потребовали от президента Мексики не слов, а дел // Коммерсант. 04.08.21. <https://www.kommersant.ru/doc/4801037>
13. Экологическая сертификация в туризме как инструмент гарантии качества и эффективного маркетинга. URL: <http://padarozе.ru/perspektivy-razvitiya-ekoturizma?page=3>.

References

1. Dimitriou C. K. (2017). From theory to practice of ecotourism: Major obstacles that stand in the way and best practices that lead to success. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 8(1). S. 26–37.
2. Dyakonov A. (2019). Znamenityy vodopad Viktoriya prakticheski vysokh // Perito. – 06.12.19. URL: <https://perito-burrito.com/posts/victoria-crisis>
3. Nezdoyminov S. G. (2014). Ecologizacia turызma cac factor ustoychevogo razvitiya turistskih regionov” // Региональные исследования. No. 1 (43). 2014. С. 133–139. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1571/1>
4. ООН. Eto vash mir. Fakty o pustynyakh i opustynivanii. URL: <https://www.un.org/ru/development/sustainable/desertification/>
5. Pecheranskyi I., Katrenko V. (2019). Kharakterystyka zhanriv trevel-zhurnalistyky // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Serii: Audiovizualne mystetstvo i vyrobnytstvo. 2019. T. 2. No. 1. S. 33–41. (in ukr)
6. The rise of water in the African lake Victoria has become catastrophic (2020). URL: <https://www.gismeteo.ua/news/klimat/33788-podem-vody-v-afrikanskom-ozere-viktoriya-stal-katastroficheskim/>
7. Pokazaneva I. V. (2013). Problemnoe pole trevel-zhurnalistyki kak yavleniya sovremennogo mediaprostanstva // Mediascope. 2013. No. 3. URL: <http://mediascope.ru/node/1385>.
8. Pryanina I. V., Tsepenyuk N. V. (2018). Osobennosti sozdaniya kartiny mira v peredache “Orel i reshka”. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-sozdaniya-kartiny-mira-v-peredache-orel-i-reshka>
9. Ruda T. O. (2016). Ekolohichna zhurnalistyka: funktsionalni aspekty // Masova komunikatsiia u hlobalnomu ta natsionalnomu vymirakh. – Dnipropetrovsk : DNU, 2016. Vyp. 6. S. 29–33. (in ukr)
10. Rudnik M. I. (2018). Rukotvornyye e`kologicheskie problemy` v Izraile. URL: <https://z.berkovich-zametki.com/2018-znomer10-rudnik/>
11. Stihijnye pozhary na bolotah Braziliy – NRK Urix – zarubezhnye novosti i dokumentalnye filmy. (2021). URL: <https://www.nachedeu.com>
12. Tarasenko P. (2021). Mayya ne prinyali izvineniy. Predstaviteli drevnego naroda potrebovali ot prezidenta Meksiki ne slov, a del //Kommersant. 04.08.21. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/4801037>
13. Ecologicheskaya sertifikatsia v turizme cac instrument garantii cchestva i effektivnogo marcetinga. URL: <http://padarozе.ru/perspektivy-razvitiya-ekoturizma?page=3>

ECOLOGICAL WARNING IN FOREIGN TRAVEL SHOWS “HEADS AND TAILS. MIRACLE OF THE WORLD” OF THE FIRST HALF OF 2021

The warnings of TV presenters about environmental problems and phenomena from the scene of events about environmental problems in their foreign travels, shown in the travel show “Eagle and Reshka. Wonder of the World” of the first half of 2021 had been described and analyzed.

The ecological problems were analyzed and differentiated. This analysis made it possible to identify the levels of their distribution in foreign countries, to summarize the collected data for the first half of 2021, and to reflect them in the table by countries, types of environmental problems and levels of their distribution.

Environmental problems of foreign countries, shown in the travel show “Heads and Tails. Wonder of the World” on global, interstate and intrastate levels, had been differentiated. The number of issues in which specific environmental problems of foreign countries are disclosed has been determined, attention is paid to the environmental risks of foreign travel and the need for environmental certification of travel objects.

It had been proposed to be shown on TV programs “Heads and Tails. Wonder of the World” the implementation of environmental certification systems and programs in the field of tourism activities abroad, to study how they positively / negatively affect the formation of the image of tourist regions, increase their popularity.

Key words: environmental problems, environmental journalism, environmental prevention, environmental education, environmental certification of travel objects, travel show “Heads and Tails. Wonder of the World”.